

เงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์สาธิตการเกษตร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค
จังหวัดกาญจนบุรี

พลสินธุ์ บุญศิริ¹, ดร.กฤษฎา พัชรพานิช²

- 1.บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การประกอบการ) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้ระบบเงินตราทางเลือก ประโยชน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชนรูปแบบของคู่มือชุมชน และศึกษาผลการดำเนินการ กระบวนการ ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น ของเงินตราทางเลือก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกของศูนย์สาธิตการเกษตร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 326 คน การกำหนดตัวอย่างใช้วิธีของ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนทั้งสิ้น 180 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยแบ่งขอบเขตการปกครองตามพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นชั้น (Strata) และสุ่มแบบเจาะจงในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่กำหนด ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ระบบเงินตราทางเลือกเป็นระบบแลกเปลี่ยนในท้องถิ่น ที่มีใช้มานานแล้วในต่างประเทศ ในปัจจุบันมีการใช้ระบบเงินตราทางเลือกในรูปแบบต่างๆ 1,900 ระบบทั่วโลก เช่นระบบไพม์ดอลลาร์ ระบบอิตาอาวาร์ ระบบทาลาลอกในเม็กซิโก ระบบวัตต์ในญี่ปุ่นหรือบุญกุชมในประเทศไทย ระบบเงินตราทางเลือกถูกนำมาใช้ในฐานะเป็นเครื่องมือที่จะลดภาระหนี้สินจากภายนอก และใช้เป็นทางออกของความพยายามของชุมชนที่จะพึ่งตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนและลดการไหลออกของ คน ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินตรา การทดลองใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบของคู่มือชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสาพบว่า ภาพรวมประโยชน์ของคู่มือชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สมาชิกร้านค้าชุมชนมีทัศนคติที่ดีมากต่อประโยชน์ของการใช้คู่มือชุมชนในด้าน เป็นสิ่งใหม่ น่าศึกษาเรียนรู้และทดลองใช้ เหตุผลที่ตัดสินใจใช้คู่มือชุมชนมากที่สุดคือ ช่วยประหยัดเงินบาท และมีเงินออมเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 63.9 ปัญหาและอุปสรรคจากการใช้คู่มือชุมชนพบว่ามีปัญหามากที่สุดในเรื่องระยะเวลาที่ใช้คู่มือชุมชนถูกจำกัดคิดเป็นร้อยละ 69.4 ผลการศึกษาพบว่าสิ่งที่ต้องปรับปรุงในการใช้คู่มือชุมชนมากที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์ให้มีการเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ 56.7 ในเดือนแรกเกิดการหมุนเวียนของคู่มือทั้งหมดจำนวน 991 ครั้ง ในเดือนถัดมาเกิดการหมุนเวียนของคู่มือสูงขึ้นไปเป็นจำนวน 1,438 ครั้ง การทดลอง ใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบของคู่มือชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา แม้จะเป็นเรื่องใหม่และเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ถูกนำมาใช้โดยร้านค้าชุมชน ความตั้งใจและการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำของผู้นำชุมชนและสมาชิกร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา กำหนดทิศทางของการใช้คู่มือชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เป็นไปได้อย่างเหมาะสมกับชุมชน และสามารถเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และ เป็นการสร้างความยั่งยืนของชุมชน

คำสำคัญ: คู่มือชุมชน/ ระบบเงินตราทางเลือก/ การแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“เงิน” เดิมเป็นเพียงสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจ หรือการใช้ชำระหนี้ตามกฎหมาย ปัจจุบันเงินได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต ในทุกสังคมเงินมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ วิกฤตการเงินโลกที่มีต้นตอมาจากวิกฤตสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ (ซับไพรม์) ในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551 ทำให้ความคล่องของตลาดสินเชื่อทั่วโลกและระบบธนาคารลดลง วิกฤตครั้งนี้เผยให้เห็นความอ่อนแอในระบบการเงิน ซึ่งแพร่กระจายทั่วโลก สถาบันการเงินรายใหญ่หลายรายต้องปิดตัวลง หรือควมรวมกิจการเพื่อความอยู่รอด ก่อให้เกิดการเลิกจ้างแรงงาน ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตดังกล่าว ชาวบ้านได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะข้าวของแพงขึ้น ทำให้ชาวบ้านต้องจ่ายเงินซื้อสินค้าเพิ่มขึ้นหรือที่เรียกว่า “เงินเฟ้อ” นั่นเอง เมื่อเงินในกระเป๋าเริ่มร่อยหรอ จึงต้องหาทาง “พึ่งตนเอง”

ผลจากวิกฤติเศรษฐกิจของไทยที่เกิดขึ้นในปี 2540 ทำให้ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการระบบเงินตราชุมชนประเทศไทย (Thai Community Currency Systems Project-TCCS) ภายใต้การดำเนินการของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากมูลนิธิญี่ปุ่น หน่วยงานอาสาสมัครแคนาดา (CUSO) หน่วยงานอาสาสมัครอังกฤษ (VSO) และโครงการศึกษาและปฏิบัติการงานพัฒนา (Focus on the Global South) เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจชาวบ้านในอำเภอภูซำ ได้พยายามหาทางออกด้วยการฟื้นฟูวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยน ซึ่งมีอยู่เดิมในชุมชนอีสาน เมื่อได้รับคำแนะนำจากกลุ่มดังกล่าวทำให้กลุ่มพัฒนาระบบเงินตราชุมชนในประเทศไทยขึ้นเป็นแห่งแรก ในชื่อว่า “เบี้ยภูซำ” โดยประกอบด้วยสมาชิกจากห้าหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านสันติสุข โสภุมปุณ ท่าลาด กุดหิน และโคกกลาง จุดประสงค์สำคัญคือสร้างระบบแลกเปลี่ยนเพื่อกระตุ้นการแลกเปลี่ยนและการผลิตทรัพยากรภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกสามารถออมเงินบาทเพิ่มมากขึ้นเป็นการลดภาระหนี้สินที่มีต่อภายนอก และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน เบี้ยภูซำอยู่ในรูปแบบของเงินกระดาษเป็นเงินตราชุมชนที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการได้ในกลุ่มของสมาชิกเท่านั้น (สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม 2552) การใช้เบี้ยภูซำนั้น จะใช้วิธีการแบบผสม ใช้ควบคู่ กับเงินบาท สัดส่วนจะเป็นเท่าใดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจหรือความพอใจของสมาชิกผู้ใช้เบี้ย เงินบาทที่เหลือสามารถเก็บออมไว้หรือนำไปซื้อสินค้าสิ่งของจากชุมชนภายนอกที่จำเป็นแต่ผลิตในชุมชนไม่ได้ เบี้ยภูซำ ที่ทำขึ้นนี้มีเจตนารมณ์หลัก เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนลดการพึ่งพาภายนอก มีการจำกัดการใช้เฉพาะแลกเปลี่ยนสินค้า ที่ผลิตขึ้นในชุมชน คือผลผลิตทางการเกษตร อาหารแปรรูป ผลผลิตจากโรงสีข้าวรักษ์ธรรมชาติ สินค้าหัตถกรรมหรือยาสมุนไพรต่าง ๆ เท่านั้น แต่เบี้ยภูซำใช้ได้ไม่นาน ก็ถูกทางภาครัฐเข้ามาตรวจสอบเพราะมีการผลิตเงินตราขึ้นใช้เอง ธนาคารแห่งประเทศไทยวินิจฉัยว่าการใช้เบี้ยภูซำเข้าข่ายละเมิดมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ได้บัญญัติห้ามผู้ใดทำ จำหน่ายใช้หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใด ๆ แทนเงินตรา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการคลัง และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติ การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และห้ามใช้คำว่า “เบี้ยภูซำ” (ต่อมาจึงใช้คำว่า “บุญภูซำ” แทน) แต่ภายหลัง บุญภูซำ สามารถนำกลับมาใช้ได้โดยเฉพาะภายในหมู่ 5 หมู่บ้านเท่านั้น (หมู่บ้านสันติสุข โสภุมปุณ ท่าลาด กุดหิน และโคกกลาง อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร) ตามคำสั่งทางปกครอง ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการการปกครอง พ.ศ. 2539 ในการพิจารณากำหนดขอบเขตและเงื่อนไขดังกล่าว แต่คงจะเป็นการดีกว่าถ้าภาครัฐยอมรับใน “สิทธิชุมชน” และไม่ต้องขออนุญาตเป็นกรณี ๆ ไป ตราบเท่าที่เงื่อนไขการใช้เงินตราชุมชนอยู่ในขอบเขตที่เป็นไปเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนโดยแท้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของการใช้ระบบเงินตราทางเลือก
2. ศึกษารูปแบบและประโยชน์การใช้ระบบเงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน
3. ศึกษาการหมุนเวียนของระบบเงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน
4. ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการใช้ระบบเงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน

นิยามศัพท์ในการวิจัย

เงิน หมายถึง เป็นสิ่งใดก็ได้ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของสังคมในขณะใดขณะหนึ่งเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ ใช้ในการชำระหนี้ และอื่น ๆ ตามต้องการ (จรินทร์ เทศวานิช 2542 : 13)

เงินตราชุมชนหรือเงินตราท้องถิ่น หมายถึง สื่อแลกเปลี่ยนซึ่งหมุนเวียนอยู่ภายในพื้นที่ท้องถิ่น หรือพื้นที่ชุมชนที่จำกัดเฉพาะเท่านั้น ซึ่งทำหน้าที่แลกเปลี่ยนสินค้า บริการ การใช้แรงงานสมัครใจ โดยไม่มีการคิด ดอกเบี้ย (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ 2547 : 3)

เงินตราทางเลือก หมายถึง เงินที่ไม่ใช่เงินตราประจำชาติที่คนกลุ่มหนึ่งตกลงกันว่าจะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยมีใช้เพื่อทดแทนระบบเงินตราประจำชาติ แต่เพื่อบทบาททางสังคมที่เงินตราประจำชาติไม่สามารถทำได้ และมีลักษณะดังนี้

1. สามารถใช้ได้เฉพาะสมาชิกเท่านั้น
2. ใช้ควบคู่กับเงินบาทซึ่งเป็นเงินตราประจำชาติ
3. ปลดดอกเบี้ยย

มีการกำหนดระยะเวลาในการใช้เงินตราเสริมหากไม่ใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เงินตราเสริมจะมีมูลค่าลดลง (ลีต้าร์ 2547 : 303)

ชุมชน หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีเป้าหมายที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งคล้ายกัน อาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้สมาชิกของชุมชน มีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน ในการกระทำ และมีการ จัดการ (มานิตา คอขระงับ 2543 : 7)

ระบบแลกเปลี่ยนชุมชน หมายถึงระบบที่สมาชิกในชุมชนจัดการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยตนเอง ระบบแลกเปลี่ยนชุมชนอาจเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้ากับสินค้าหรือบริการโดยตรง (อภิชัย พันธเสน และ ปัทมาวดี โพนกุล ชูชุกี 2547 : 1)

ชุมชนพึ่งตนเอง หมายถึงชุมชนที่สามารถผลิตและสามารถสร้างปัจจัย ที่สนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเองได้ โดยพึ่งพาภายนอกน้อยที่สุด (พิสมัย ศรีเนตร 2547 : 10)

เศรษฐกิจเพื่อชุมชน หมายถึงเศรษฐกิจที่ไม่ได้ดำเนินไปด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อธุรกิจและกำไร แต่เป็นกิจกรรมหรือการทำงานเพื่อความพอเพียงในการดำรงชีพ ในครอบครัวโดยอยู่ บนพื้นฐานของความหลากหลายของการผลิตทางเกษตรกรรม และดำรงอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือมีน้ำใจต่อกันในชุมชน และ ระหว่างชุมชน (พิสมัย ศรีเนตร 2547 : 9)

(IC) ตลอดจนตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 115-117) ผลการคำนวณค่า IC พบว่ามีค่าระหว่าง 0.70-1.00 โดยไม่มีข้อคำถามใดที่มีค่า IC ต่ำกว่า 0.50 จากนั้นจึงทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อความชัดเจนของภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้ชำนาญการ แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับสมาชิกของร้านค้าชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนแล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบัก (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ความเชื่อมั่นด้านปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำเท่ากับ 0.89 และความเชื่อมั่นประโยชน์ของคู่มือชุมชนเท่ากับ 0.95 แสดงว่าแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพทั้งความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเชื่อมั่นในระดับที่ใช้ได้ดี เนื่องจากมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนนและการประเมิน

การให้คะแนนกำหนดตามระดับของทัศนคติโดยมีระดับทัศนคติเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) กำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 โดยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลใช้รูปแบบตารางโดยใช้สถิติอย่างง่ายเปรียบเทียบเป็นค่าร้อยละ (Percentage of Frequency) คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน และโดยรวมจากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) โดยการหาค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนแบ่งเป็น 5 ช่วง (ธีรวิฑู เอกะกุล 2542: 111) ตามระดับความสำคัญที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์การประเมินระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก

ระดับปัจจัย	ค่าเฉลี่ย
มากที่สุด	4.51 – 5.00
มาก	3.51 – 4.50
ปานกลาง	2.51 – 3.50
น้อย	1.51 – 2.50
น้อยที่สุด	1.00 – 1.50

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการประสานงานติดต่อ ทางโทรศัพท์ไปยัง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ผู้ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลของศูนย์สาธิต การเกษตร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังประธานชุมชนเพื่อนัดหมายวันเวลาในการนำแบบสอบถามไปมอบให้กับประธานชุมชน พร้อมกับชี้แจงรายละเอียดในการจัดเก็บ ทั้งจำนวนและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สมาชิกชุมชนตอบแบบสอบถามได้อย่างถูกต้องและนัดหมายวันที่มาเก็บแบบสอบถามคืน จนได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบทั้ง 180 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) สถิติที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์ประโยชน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบเงินตราทางเลือก รูปแบบของคู่มือชุมชน โดยใช้สถิติ

คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ระบบเงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงร้อยละ 65.0 เป็นผู้ใช้ระบบเงินตราทางเลือกในรูปแบบของคูปองชุมชน จำนวนผู้ใช้คูปองชุมชนเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 36 – 50 ปี เป็นผู้ใช้มากที่สุดร้อยละ 53.9 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 21-35 ปี ร้อยละ 21.7 จำนวนหมู่บ้านทั้งสามหมู่บ้านมีหมู่บ้านที่ใช้คูปองมากที่สุดคือหมู่บ้าน 7 ร้อยละ 43.9 และรองลงมาคือหมู่บ้าน 8 ร้อยละ 34.4 จำนวนผู้ใช้คูปองส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่าร้อยละ 65.0 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาหรือ ปวช. ร้อยละ 23.9 สถานภาพสมรสของผู้ใช้คูปอง ผู้ที่แต่งงานแล้วเป็นผู้ที่ใช้คูปองมากที่สุดร้อยละ 73.3 รองลงมาสถานภาพโสดร้อยละ 13.3 และผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรเป็นผู้ที่ใช้คูปองมากที่สุดร้อยละ 41.1 รองลงมาคือผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 31.7 ส่วนใหญ่ผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 20,000 บาทเป็นผู้ใช้คูปองมากที่สุดคือร้อยละ 92.8 และรองลงมาคือผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.3 ส่วนประเด็นปัญหาแต่ละด้านมีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงระดับทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ	ทัศนคติของปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ		
	\bar{X}	S.D	ระดับทัศนคติ
1. ส่งผลรายได้/รายรับของท่านมีการเปลี่ยนแปลง	3.36	0.84	ปานกลาง
2. ส่งผลให้รายจ่าย/ค่าใช้จ่ายของท่านมีการเปลี่ยนแปลง	3.51	0.89	มาก
3. ส่งผลทำให้ภาระหนี้สินของท่านมีการเปลี่ยนแปลง	3.19	0.96	ปานกลาง
4. ราคาสินค้าที่ผลิตภายในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง	3.26	0.81	ปานกลาง
5. ราคาสินค้านำมาจากภายนอกชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง	3.25	0.92	ปานกลาง
รวม	3.31	0.71	ปานกลาง

ด้านปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ผลการศึกษ าพบว่า กลุ่มตัวอย่างสมาชิกร้านค้าชุมชนมีทัศนคติเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ โดยพิจารณาในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้รายจ่าย /ค่าใช้จ่ายของสมาชิกร้านค้า ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมาคือปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้ รายได้/รายรับของ สมาชิกร้านค้าชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงลดลงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 3 แสดงระดับทัศนคติของประโยชน์จากการใช้เงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับประโยชน์ของคูปองชุมชน	ทัศนคติของการใช้เงินตราทางเลือก		
	\bar{X}	S.D	ระดับทัศนคติ
1. เป็นสิ่งใหม่ที่น่าสนใจและทดลองใช้	3.52	0.68	มาก
2. มีประโยชน์ต่อท่านและชุมชนท้องถิ่นของท่าน	3.33	0.67	ปานกลาง
3. ช่วยให้มีการซื้อขายระหว่างกันเพิ่มขึ้น	3.10	0.67	ปานกลาง
4. ช่วยประหยัดเงินบาทที่ใช้ซื้อขายสินค้าระหว่างกัน	3.29	0.85	ปานกลาง
5. ช่วยทำให้มีเงินเหลือ สามารถนำไปลดหนี้สินได้	3.06	0.72	ปานกลาง
6. ช่วยกระตุ้นให้คนทำงานเพิ่มขึ้น	2.56	0.82	ปานกลาง
7. ช่วยกระตุ้นให้เกิดสินค้าที่ผลิตจากคนในชุมชนเพิ่มขึ้น	2.78	0.61	ปานกลาง
8. ทำให้เงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน ไม่รั่วไหลไปภายนอกชุมชน	3.12	0.84	ปานกลาง
9. ทำให้เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือระหว่างกันภายในชุมชน	3.02	0.68	ปานกลาง
รวม	3.09	0.77	ปานกลาง

ด้านประโยชน์ของการใช้เงินตราทางเลือก ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างสมาชิกร้านค้าชุมชนมีทัศนคติเกี่ยวกับระดับความสำคัญของประโยชน์การใช้คูปองชุมชน โดยพิจารณาในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คูปองชุมชนเป็นสิ่งใหม่ที่น่าสนใจและทดลองใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมาคือคูปองชุมชนมีประโยชน์ต่อสมาชิกร้านค้าชุมชนและชุมชนท้องถิ่นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 4 แสดงการหมุนเวียนของการใช้คูปองชุมชนในระยะเวลา 2 เดือน

ราคาคูปอง(บาท)	จำนวนครั้งที่หมุนเวียน		คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มขึ้น (%)
	ธันวาคม 2552	มกราคม 2553	
	(ครั้ง)	(ครั้ง)	
5	610	808	32.5
10	216	361	67.1
20	109	187	71.6
30	56	82	46.4
รวม	991	1438	45.1

ด้านการวิเคราะห์การหมุนเวียนการใช้เงินตราทางเลือก ผลการศึกษา พบว่า ในเดือนแรกของการเริ่มใช้คูปองชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชนคือเดือนธันวาคม 2552 มีการหมุนเวียนของคูปองทั้งหมด 991 ครั้ง คูปองมูลค่า 5 บาท มีการหมุนเวียนมากที่สุดคือ 610 ครั้ง รองลงมาคือคูปองมูลค่า 10 บาท จำนวน 216 ครั้ง ในเดือนถัดมาของการใช้คูปองคือเดือนมกราคม 2553 มีการหมุนเวียนของคูปองเพิ่มขึ้นทั้งหมดเป็น 1,438 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากเดือนแรก 45.1 เปอร์เซ็นต์ คูปองมูลค่า 5 บาทมีการหมุนเวียนมากที่สุดคือ 808 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากเดือนแรก 32.5 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือคูปองมูลค่า 10 บาท มีการหมุนเวียน 361 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากเดือนแรก 67.1 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 5 แสดงเหตุผลที่ตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบคูปองชุมชน ด้วยเหตุผลข้อใดมากที่สุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สร้างรายได้/มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น	19	10.6
2. ประหยัดเงินบาท และมีเงินออมเพิ่มขึ้น	115	63.9
3. ทำให้สินค้าภายในชุมชนมีการซื้อขายเพิ่มขึ้น	71	39.4
4. ลดการพึ่งพิงเงินทุนจากแหล่งเงินกู้	42	23.3
5. อื่น ๆ (ระบุ)	4	2.2

ด้านการตัดสินใจใช้เงินตราทางเลือก ผลการศึกษา พบว่า เหตุผลที่ตัดสินใจใช้คูปองชุมชนมากที่สุดคือ ช่วยประหยัดเงินบาทและมีเงินออมเพิ่มขึ้นร้อยละ 63.9 รองลงมาคือ ทำให้สินค้าภายในชุมชนมีการซื้อขายเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.4 ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 6 แสดงปัญหาการใช้เงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้เงินตราทางเลือกในรูปแบบคูปองชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สินค้าที่ซื้อขายโดยใช้คูปองชุมชนยังไม่หลากหลาย	20	11.1
2. ระยะเวลาที่ใช้คูปองชุมชนถูกจำกัด	125	69.4
3. ความไม่ชัดเจนในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าและคูปองชุมชน	29	16.1
4. อื่น ๆ (ระบุ)	2	1.1

ด้านปัญหาการใช้เงินตราทางเลือก ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ เรื่องระยะเวลาที่ใช้คูปองชุมชนถูกจำกัดร้อยละ 69.4 รองลงมาคือความไม่ชัดเจนในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าและคูปองชุมชนร้อยละ 16.1 ดังปรากฏในตารางที่ 6

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนคูปองทั้งหมดที่ได้รับคืนและไม่ได้รับคืนหลังจากสิ้นสุดโครงการ

ราคาคูปอง(บาท)	จำนวนคูปองทั้งหมดก่อนเริ่ม	จำนวนคูปองที่รับคืนเมื่อสิ้นสุด	จำนวนคูปองที่ไม่ได้รับ		คิดเป็นมูลค่าของคูปองที่ไม่ได้รับคืน
			(ใบ)	(%)	
5	1,000	860	140	14.00%	700
10	250	194	56	22.40%	560
20	100	84	16	16.00%	320
30	50	43	7	14.00%	210
รวม	1,400	1,181	219	15.60%	1,790

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อสิ้นสุดโครงการจำนวนคูปองทั้งหมดจากจำนวน 1,400 ใบ ได้รับคูปองคืนจำนวน 1,181 ใบ ไม่ได้รับคูปองคืนจำนวน 219 ใบ คิดเป็น 15.6 เปอร์เซ็นต์ที่ไม่ได้รับคูปองจากจำนวนคูปองทั้งหมด 1,400 ใบ หรือคิดเป็นมูลค่าของคูปองที่ไม่ได้รับคืน 1,790 บาท จำนวนคูปองที่ไม่ได้รับคืนมากที่สุดคือคูปองมูลค่า 10 บาท จำนวน 56 ใบ คิดเป็น 22.4 เปอร์เซ็นต์ที่ไม่ได้รับคูปองจากจำนวนคูปองทั้งหมด 250 ใบ หรือคิดเป็นมูลค่าของคูปองที่ไม่ได้รับคืน 560 บาท รองลงมาคือคูปองมูลค่า 20 บาท จำนวน 16 ใบ คิดเป็น 16.0 เปอร์เซ็นต์ที่ไม่ได้รับคูปองจากจำนวนคูปองทั้งหมด 100 ใบ หรือคิดเป็นมูลค่าของคูปองที่ไม่ได้รับคืน 320 บาท ดังปรากฏในตารางที่ 7

ตารางที่ 8 แสดงสิ่งที่ต้องปรับปรุงในการใช้เงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน

ประเด็นคำถามเกี่ยวกับควรปรับปรุงโครงการเงินตราทางเลือกในรูปแบบคูปองชุมชนในเรื่องใดมากที่สุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การประชาสัมพันธ์ให้มีการเข้าร่วมโครงการ	102	56.7
2. การชักจูงให้มีการเข้าร่วมโครงการ	51	28.3
3. การยอมรับการใช้คูปองชุมชนเพิ่มขึ้น	42	23.3
4. การเพิ่มสถานที่ การใช้คูปองชุมชนไปในชุมชนใกล้เคียง	16	8.9
5. ความชัดเจนเรื่องการปรับ/ลงโทษ ผู้ทำผิดกฎเกณฑ์การใช้เงินตราชุมชน	16	8.9
6. ควรปรับปรุงการติดประกาศกำหนดราคาที่ใช้เงินตราชุมชนแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการให้ชัดเจน	71	39.4
7. ควรมีระยะเวลาการใช้ที่นานกว่านี้	126	70
8. เงื่อนไขข้อเสนอประโยชน์ต่อนายจ้าง	2	1.1
9. อื่น ๆ (ระบุ)	4	2.2

ด้านสิ่งที่ต้องปรับปรุงในการใช้เงินตราทางเลือก ผลการศึกษา พบว่า ควรปรับปรุงเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้มีการเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 56.7 รองลงมาคือ ควรปรับปรุงการติดประกาศกำหนดราคาที่ใช้คูปองในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการให้ชัดเจนร้อยละ 39.4 ดังปรากฏในตารางที่ 8

อภิปรายผล

การใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบของคูปองชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา ช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในด้านเป็นสิ่งใหม่ น่าศึกษาเรียนรู้และทดลองใช้ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกร้านค้าชุมชนและชุมชนท้องถิ่น และยังช่วยช่วยทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน ไม่มีเงินรั่วไหลไปภายนอกชุมชน เหตุผลที่สมาชิกร้านค้าชุมชนตัดสินใจใช้คูปองชุมชนคือช่วยทำให้สมาชิกร้านค้าชุมชนประหยัดเงินบาท มีเงินออมเพิ่มขึ้นและทำให้สินค้าภายในชุมชนมีการซื้อขายเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคจากการใช้คูปองชุมชนพบว่า มีปัญหามากสุดในเรื่องระยะเวลาที่ใช้คูปองชุมชนถูกจำกัด อันเนื่องมาจากคูปองชุมชนถูกออกแบบไว้ให้มีอายุการใช้งาน 1 เดือน เมื่อสิ้นสุดการใช้งานสมาชิกจะต้องนำคูปองมาต่ออายุกับคณะกรรมการร้านค้าชุมชนเพื่อลงลายมือชื่อกำกับให้ครบจึงจะสามารถนำไปใช้ในเดือนถัดไปได้ และทุกครั้งที่มีการต่ออายุของสมาชิกจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการต่ออายุอัตราร้อยละ 3 ของมูลค่าคูปองที่นำมาต่ออายุ สาเหตุที่ต้องมีการต่ออายุของคูปองทุกเดือน เพื่อต้องการให้สมาชิกร้านค้าชุมชนนำคูปองออกมาใช้ทุกๆ ครั้งที่มีการซื้อ

หรือขายสินค้า หากสมาชิกไม่นำคูปองออกมาใช้ก็ไม่สามารถทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในชุมชนได้ เมื่อถึงสิ้นเดือน หากสมาชิกร้านค้าชุมชนไม่นำคูปองมาต่ออายุก็จะทำให้คูปองนั้นไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีกในเดือนถัดไป ปัญหา รองลงมาของการใช้คูปองชุมชน คือความไม่ชัดเจนในการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าและคูปองชุมชน อันเนื่องมาจากร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา มีสินค้าอุปโภคและบริโภคมากกว่า 1,000 รายการ ทำให้เกิดความหลากหลายในการแลกเปลี่ยนสินค้า การใช้คูปองเพื่อการแลกเปลี่ยน ผู้ขายสินค้าไม่ได้กำหนดความชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรในเรื่องอัตราส่วนของเงินสดกับคูปองในการแลกเปลี่ยนหรือซื้อสินค้าแต่ละครั้ง ทำให้ผู้ซื้อสินค้าเองเกิดความสับสนในการใช้จ่ายจำนวนของคูปองกับเงินสดต่อการซื้อสินค้าแต่ละครั้ง อุปสรรคสำคัญส่วนหนึ่งสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้คือการประชาสัมพันธ์และการชักจูงให้เข้าร่วมโครงการยังไม่ดีพอ ทำให้สมาชิกร้านค้าชุมชนหลายท่านไม่ทราบการใช้คูปองชุมชน ในเดือนแรกเกิดการหมุนเวียนของคูปองทั้งหมดจำนวน 991 ครั้ง แต่ในเดือนถัดมาสมาชิกเริ่มคุ้นเคยกับการใช้คูปอง ทำให้เกิดการหมุนเวียนของคูปองสูงขึ้นเป็นจำนวน 1,434 ครั้ง เพิ่มขึ้นจากเดือนแรก 45.1 เปอร์เซ็นต์ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่จะช่วยกันเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

อัตราการความเร็วในการหมุนเวียนของเงินตลอดระยะเวลา 2 เดือนจากมูลค่าของคูปองหรือปริมาณเงินหมุนเวียนทั้งหมด 11,000 บาท ในเดือนแรกคือเดือนธันวาคม มีการหมุนเวียนของคูปองทั้งหมด 991 ครั้ง ทำให้เกิดมูลค่าที่ใช้จ่ายทั้งสิ้น 9,070 บาท ในเดือนถัดมาคือเดือนมกราคม มีการหมุนเวียนของคูปองเพิ่มขึ้นเป็น 1,438 ครั้ง ทำให้เกิดมูลค่าที่ใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นเป็น 13,850 การหมุนเวียนของปริมาณเงินดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดเออวิง ฟิชเชอร์ นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกใหม่ (Neoclassic) ได้อธิบายทฤษฎีปริมาณเงิน ให้อยู่ในรูปสมการแลกเปลี่ยนให้เข้าใจได้ง่าย ดังสมการ

$$M \cdot V = P \cdot Q$$

$$V = \frac{P \cdot Q}{M}$$

โดย

M	=	ปริมาณเงินหมุนเวียนในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง
V	=	อัตราการความเร็วในการหมุนเวียนเงิน
P	=	ระดับราคาสินค้าและการบริการทั่วไป
Q	=	ดัชนีชี้วัดมูลค่าแท้จริงของการใช้จ่าย หรือ P.Q คือมูลค่าเงินที่ใช้จ่าย

เมื่อแทนค่าตามสมการทำการวิเคราะห์หาอัตราการความเร็วในการหมุนเวียนเงินสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 9 และ 10

ตารางที่ 9 แสดงการวิเคราะห์อัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินประจำเดือนธันวาคม 2552

มูลค่าคูปอง (บาท)	จำนวนคูปอง ทั้งสองเดือน (ใบ)	รวมมูลค่าของ คูปองหรือปริมาณ เงินหมุนเวียน (บาท) (M)	ธันวาคม 2552		อัตราความเร็วในการ หมุนเวียนเงิน (V ₁)
			จำนวนครั้งที่ หมุนเวียน (ครั้ง)	มูลค่าเงินที่ใช้ จ่าย (บาท) (P.Q) ₁	
5	1,000	5,000	610	3,050	0.61
10	250	2,500	216	2,160	0.86
20	100	2,000	109	2,180	1.09
30	50	1,500	56	1,680	1.12
รวม	1,400	11,000	991	9,070	0.82

ผลการศึกษาพบว่า อัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินประจำเดือนธันวาคม จากมูลค่าคูปองหรือปริมาณเงินหมุนเวียนเริ่มต้น โครงการทั้งหมด 11,000 บาท ทำให้เกิดอัตราเร็วในการหมุนเวียนเงินของเดือนธันวาคมทั้งหมดอยู่ที่ 0.82 ถ้าพิจารณาเป็นคูปองแต่ละใบพบว่า คูปองมูลค่า 30 บาท มีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินมากที่สุดคือ 1.12 รองลงมาคือ คูปองมูลค่า 20 บาท มีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินทั้งหมด 1.09 คูปองมูลค่า 5 บาท มีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินต่ำที่สุดคือ 0.61 ดังปรากฏในตารางที่ 9

ตารางที่ 10 แสดงการวิเคราะห์อัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินประจำเดือนมกราคม 2553

มูลค่าคูปอง (บาท)	จำนวนคูปอง ทั้งสองเดือน (ใบ)	รวมมูลค่าของ คูปองหรือปริมาณ เงินหมุนเวียน (บาท) (M)	มกราคม 2553		อัตราความเร็วในการ หมุนเวียนเงิน (V ₂)
			จำนวนครั้งที่ หมุนเวียน (ครั้ง)	มูลค่าเงินที่ใช้ จ่าย (บาท) (P.Q) ₂	
5	1,000	5,000	808	4,040	0.81
10	250	2,500	361	3,610	1.44
20	100	2,000	187	3,740	1.87
30	50	1,500	82	2,460	1.64
รวม	1,400	11,000	1,438	13,850	1.26

ผลการศึกษาพบว่า อัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินประจำเดือนธันวาคม จากมูลค่าคูปองหรือปริมาณเงินหมุนเวียนเริ่มต้น โครงการทั้งหมด 11,000 บาท ทำให้เกิดอัตราเร็วในการหมุนเวียนเงินของเดือนมกราคมทั้งหมดอยู่ที่ 1.26 ถ้าพิจารณาเป็นคูปองแต่ละใบพบว่า คูปองมูลค่า 20 บาท มีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินมากที่สุดคือ 1.87 รองลงมา

คือ คุปองมูลค่า 30 บาท มีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินทั้งหมด 1.64 คุปองมูลค่า 5 บาท มีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินต่ำที่สุดคือ 0.81 ดังปรากฏในตารางที่ 10

ผลการศึกษาทั้งสองเดือนพบว่า อัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินมีอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินทั้งหมดเพิ่มขึ้นจาก 0.82 เป็น 1.26 และมูลค่าเงินที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทั้งหมดจาก 9,070 บาท เป็น 13,850 บาท การเพิ่มขึ้นของอัตราความเร็วในการหมุนเวียนเงินสอดคล้องกับมูลค่าเงินที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นไปตามสมการแลกเปลี่ยนของเออวิง พิซเซอร์ และด้วยมูลค่าคุปองหรือปริมาณเงินหมุนเวียนเริ่มต้น โครงการทั้งหมด 11,000 บาท ทำให้เกิดปริมาณเงินหมุนเวียนทั้งสองเดือนเป็น 22,920 บาท

การทดลองใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบของคุปองชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา แม้จะเป็นเรื่องใหม่และเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ถูกนำมาใช้โดยร้านค้าชุมชน เมื่อศึกษาถึงความตั้งใจและการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำของผู้นำชุมชนและสมาชิกร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา เพื่อกำหนดทิศทางของการใช้คุปองชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เป็นไปได้จริงอย่างเหมาะสมกับชุมชน สามารถเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสร้างความยั่งยืนของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องเงินตราทางเลือกเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชนกรณีศึกษา ศูนย์สาธิตการเกษตร ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาค้นคว้า ภาพรวมประโยชน์ของการใช้เงินตราทางเลือกรูปแบบของคุปองชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนในร้านค้าชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประโยชน์ของคุปองชุมชนในด้านเป็นสิ่งใหม่ที่น่าสนใจและทดลองใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) เนื่องจากการทดลองใช้คุปองชุมชนมีระยะเวลาของโครงการเพียง 2 เดือน จึงทำให้สมาชิกชุมชนมีทัศนคติที่คุปองชุมชนยังเป็นสิ่งใหม่อยู่แต่หากส่งเสริมให้มีการเพิ่มระยะเวลาของโครงการให้ยาวขึ้นเป็นหนึ่งปีหรือมากกว่า จะช่วยให้เห็นประโยชน์ของคุปองชุมชนได้อย่างชัดเจนขึ้น

4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มระยะเวลาของโครงการให้ยาวขึ้นไปอีกอาจจะเป็น 1 ปี หรือมากกว่าและก่อนเริ่มโครงการควรมีการประชุมสัมพันธแบบให้ทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกๆ คนในชุมชนเข้าใจถึงวิธีการใช้คุปองชุมชนอยากถูกต้อง เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ และร้านค้าชุมชนควรติดประกาศกำหนดราคาที่ใช้คุปองชุมชนแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการให้ชัดเจนเพื่อให้สมาชิกชุมชนไม่สับสนในการใช้เงินกับคุปองในการแลกเปลี่ยนสินค้า

บรรณานุกรม

- กลุ่มการประชาสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. รายได้รัฐบาลประจำเดือนมีนาคม 2552 และในช่วง 6 เดือนแรกของปีงบประมาณ 2552. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 23 ตุลาคม 2552. เข้าถึงจาก <http://www.thaipr.net/nc/readnews.aspx?newsid=74CEF7CCC9A6621517B40A335913E9B0&query=IsrTudGhueLCutLCodLDpMXRpyI=>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, 2546.
- จรินทร์ เทศวานิช. เงิน ตลาดการเงิน และสถาบันการเงิน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด(มหาชน), 2542.
- ชวินทร์ ลีนะบรรจง. ทฤษฎีและนโยบายการเงิน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : มหาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2542.
- นวรรตน์ เลขะกุล. เบี่ยงบาท กษาปณ์ แบนก์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สารคดี, 2542.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ. ระบบการแลกเปลี่ยนท้องถิ่นและเงินตราชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ล่าสุด). พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- พิสมัย ศรีเนตร. “ระบบเงินตราชุมชน : กรณีศึกษาเบ็ญกุดชุม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547.
- มานิดา คอยระงับ. “การแพร่ของนวัตกรรมการเงินตราชุมชน “เบ็ญกุดชุม” ในอำเภอเบ็ญกุดชุม จังหวัดยโสธร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ลีต้าร์, เบอร์นาร์ด. เงินตราแห่งอนาคตวิถีใหม่สู่การสร้างสรรค์ความมั่งคั่ง งาน และโลกอันชาญฉลาด. แปลโดย จินตลา วิเศษกุล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สวนเงินมีนา, 2547.
- สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม. โครงการวิจัยและพัฒนา ระบบการแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 ตุลาคม 2552. เข้าถึงจาก <http://www.rasmi-trm.org/index.php?lay=show&ac=article&Id=77275>
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน). กระบวนการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 23 ตุลาคม 2552. เข้าถึงจาก http://www.codi.or.th/downloads/exlearn/group_exlearn/ภาคกลางบน-ตะวันตก/กาญจนบุรี/แผนชุมชน-ท่าเสา.pdf
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 23 ตุลาคม 2552. เข้าถึงจาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p10/plan10/data/plan_10.pdf
- สุธรรม รัตนโชติ. การวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ท็อป จำกัด, 2551.
- อภิชัย พันธเสน และ ปัทมาวดี โปชนกุล ชูชุกิ. การสังเคราะห์ผลการวิจัยและพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547.
- อรพินท์ สุวรมงคล. “ระบบเงินตราชุมชน กรณีศึกษาเบ็ญกุดชุม.” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาเศรษฐศาสตร์ (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.